

Vanuit uw bestuur

Donateursdag 26 september in Amersfoort

Het was heel verheugend dat we toch nog een Coronaproof bijeenkomst konden hebben in deze tijd. Elkaar fysiek weer zien en spreken was fijn en er was ook ruim tijd om met elkaar bij te praten.

's Ochtends hebben we een interessante lezing gehad van Chris Reinewald over zijn boek 'Hard Zijn'. Voor deze roman heeft Chris uitgebreid onderzoek gedaan naar de geschiedenis van zijn grootouders en vader, die lid waren van de NSB. Het onderzoek bracht hem ook naar de Lünenburger Heide, waar zijn grootmoeder na Dolle Dinsdag naar toe reisde, op aandringen van haar man. Een vrouw, die niet wist wat haar overkwam, geen Duits sprak en in Duitsland te werk werd gesteld in een munitiefabriek.

Reinewald heeft uitgebreid onderzocht hoe het de Nederlanders daar is vergaan, een waardevolle bijdrage aan de geschiedschrijving van wat de 'foute' Nederlanders is overkomen in dat laatste oorlogsjaar. 's Middags hebben we met elkaar gesproken over de toekomst van Herkenning en hoe we het 40 jarig jubileum van Herkenning in 2021 gaan vieren. Daar kwamen goede suggesties voor.

Onze plannen voor het komend jaar

Er is bij het ter perse gaan dit nummer nog heel veel onduidelijk. Wat kunnen we volgend jaar verwachten als het gaat om contacten met elkaar? De plannen voor een gespreksgroep zijn klaar, ook de workshop met Fedia Jacobs kan starten en er komt zeker weer een contactmiddag, alles zodra het kan. Houd dus uw mail en brievenbus in de gaten!

Ons 40 jarig jubileum

De jubileumcommissie, bestaande uit Lenie Degen, Herman Schouten, Rosanne Buis en Martijn Groeneveld, is bezig om een mooi programma in elkaar te zetten. Ook komt er een jubileumboek over 40 jaar Herkenning. Mocht u als donateur denken: ik heb nog een goed idee!! laat het dan weten aan Lenie Degen. In de volgende NieuwsBulletins gaan we u hier verder over informeren.

Ons verhaal in een lesbrieft

In ons vorige Nieuws Bulletin wezen wij u op de door Herkenning ontwikkelde lesbrieft "Niet voor iedereen was het op 5 mei feest" die op onze website te vinden is. Wij zijn benieuwd naar uw reacties. Vindt u dat onze jongeren hiermee een goed beeld krijgen van wat er na de oorlog is gebeurd? Vergeet u niet zo nu en dan op onze website te kijken!

U vindt daar de meest recente aankondigingen van interessante bijeenkomsten,

oproepen, boekuitgaven en documentaires. Mist u iets of heeft u nog een interessante aanvulling?

Laat het ons weten!

Gastlessen in Coronatijd

Sinds maart hebben de gastlessen aan scholen en HBO opleidingen stilgelegen, het was niet verantwoord om als oudere voor een groep jongeren te gaan staan. Intussen is er door het Landelijk Steunpunt Gast sprekers WOII ook een digitale mogelijkheid ontwikkeld. Ook donateurs van Herkenning hebben al aan dit experiment meegedaan. Via Zoom jouw verhaal vertellen, terwijl je op de achtergrond van je scherm een klas ziet zitten, is toch wel apart. De klacht die veel scholieren en docenten hebben over digitaal onderwijs: je mist het persoonlijk contact en alle nuances die daar bij horen, is heel begrijpelijk! Maar beter iets dan niets. Er zijn ook scholen met eigen, nieuwe initiatieven, waarbij de gastdocent vragen beantwoordt, die leerlingen van te voren hebben gesteld. Op die manier wordt het contact intensiever.

Vragen aan Herkenning

Er blijft nog steeds veel vraag bij scholieren en studenten naar onze kennis en ervaring als kinderen van 'foute ouders'. Op dit moment is een studente van de Reinward Archiefacademie in Amsterdam bezig met een aardig onderzoek. Hoe kijken wij als kinderen naar de wijze waarop de drie grote herinneringscentra (Westerbork/Amersfoort/Vught) omgaan met de interneringsperiode? Nog altijd een heikel onderwerp, waar men maar liever met een boog omheen gaat. Terwijl er vanuit de samenleving veel interesse is in de interneringskampen en wat daar is gebeurd. Heel begrijpelijk, want dat heeft veel invloed gehad op onze (groot)ouders en hun kinderen. Op onze website wordt de informatie over de kampen als meeste bekeken.

In deze bijzondere tijd, waarin we elkaar sporadisch zien, heeft u misschien behoefte aan contact met een lotgenoot, als donateur kunt u altijd onze hulplijn bellen voor een gesprek: 0633057003. Heeft u suggesties om op een niet fysieke manier contact te hebben? Laat het ons weten! Als donateur kunt u altijd onze hulplijn bellen voor een gesprek.

Wij zijn er voor u, juist nu!

In dit nummer

De stroom aan boeken van kinderen over hun ouders en familie blijft gestaag doorgaan. Wij blijven er natuurlijk aandacht aan besteden in ons Nieuws Bulletin.

U vindt een recensie over het boek 'Verzet en SS', de titel van een zoektocht van een dochter naar de wonderlijke combinatie in de geschiedenis van haar vader.

'Het geheim van Greet' is, de titel zegt het al, ook het verhaal van een zoektocht, maar dan door een journalist, die op deze geschiedenis stuitte. En nog steeds, ook na het schrijven van dit boek, meer zou willen weten.

Beide recensies zijn van Lenie Degen, die ook aandacht vraagt voor een boek van onze oud-donateur en lotgenoot Coen Blom over zijn behandelmethodes, die voor ons nog steeds van belang zijn.

Er zijn nog steeds veel zwarte vlekken als het gaat om de interneringskampen, daarom is 'Het foute kamp' van journalist Richard Hoving een welkome aanvulling. Het beschrijft de geschiedenis van het kamp Amersfoort na de bevrijding, een periode die nauwelijks is gedocumenteerd en waar liever geen aandacht aan wordt besteed.

Dat geldt ook voor wat de Nederlandse vrouwen en hun kinderen in het half jaar van september 1944 tot april 1945 op de Lünenburger heide hebben meegemaakt. Bij lezing van Vlaamse literatuur over die periode, valt dit gemis extra op.

Tenslotte ook aandacht voor het 25 jarig jubileum van het Internationaal Bulletin, dat al die jaren door Gonda Scheffel is samengesteld. Eerst in twee talen - Engels en Duits - en de laatste jaren in het Engels. Grote klasse!!

Wij wensen u veel leesplezier!!

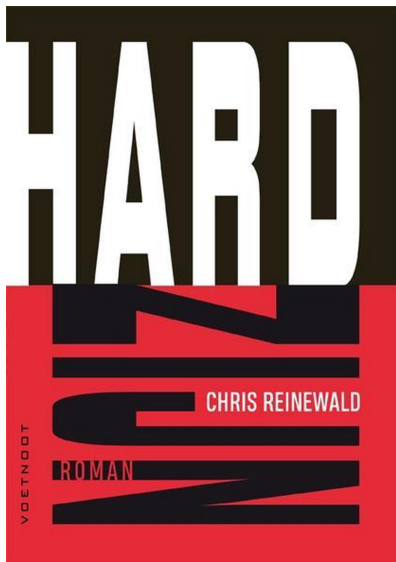
**Het bestuur wenst u,
ondanks alle beperkingen,
toch goede feestdagen
en
een gezond nieuwjaar!**

De eerste treinen reden al voor dolle dinsdag. Daarna brak paniek uit. Al in 1942 was er een plan bedacht om kwetsbare vrouwen naar Drenthe te brengen. Wie gaat er

Chris Reinewald vertelt tijdens de donateursdag op 24 september over zijn boek "Hard zijn"

Tijdens de donateursdag staat het ochtendprogramma geheel in het teken van Schrijver en journalist Chris Reinewald. Chris vertelt ons over zijn boek Hard Zijn, over Frits, Leen en Fritsje, een roman gebaseerd op de geschiedenis van zijn grootouders. Het wordt een bijzondere ochtend.

Niet alleen Chris Reinewald is aan het woord, bezoekers van de donateursdag stellen vragen, het is een interactieve ochtend. Na een introductiefilmpje, leest Chris op beeldende wijze voor uit zijn boek.

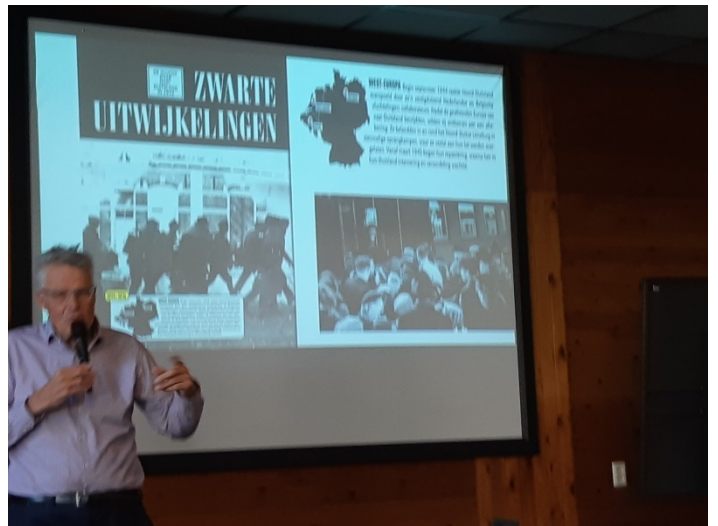
Hoofdpersoon Leen zit in een NSB kantoor, het is begin september. Haar man heeft beslist dat ze naar Duitsland gaan, want dat is beter. Beeldend vertelt hij over een geheime NSB-bijeenkomst, waarbij aangekondigd wordt dat de trein naar Drenthe vertrekt en later naar Duitsland. Naar Luneburg op het platteland, want er zijn niet genoeg onderkomens in Drenthe. Er is ongerustheid bij Leen. Kameraadskes, vragen kunt u straks stellen. De NSB-man waarschuwt voor beschieting van de treinen.

Chris legt uit: de Vrouwenorganisatie van de NSB was hierbij betrokken. Chris praat over zijn grootouders, die in de Pijp woonden. Frits was kringleider, had een bepaalde rol in de wijk. Het verhaal gaat vooral over Leen, zijn vrouw, die haar man volgde. Ze verkocht speldjes voor de winterhulp. Hij toont een foto van Charles Breijer van vrouwen die geïnstrueerd worden over de treinreis naar Duitsland, voor dolle dinsdag.

midden in de oorlog voor de veiligheid naar Duitsland? Waarom, wat gingen ze doen? Lou de Jong is karig met informatie. Toen de geallieerden kwamen, zijn veel archieven vernietigd.

Wij zien een foto van een vluchttrein, die gebombardeerd is. Er zijn vrouwen en kinderen gebombardeerd. Jeanne vertelt over de beschieting die zij als kind heeft meegemaakt. Zij moest onder de trein gaan liggen met haar ouders, toen de trein beschoten werd. Een kindje met een rood schortje sliep nog steeds. Zou ze nog wel wakker worden?

Chris vertelt ons over een boer die later vertelde : die hebben we laten verrekken.

Chris vertelt over zijn boek

België is in 1944 bevrijd. We zien een foto van zwarte uitwijkelingen. Chris vertelt over een VRT serie: Kinderen van de collaboratie is een indrukwekkende documentaire. De Belgen hadden een schaduwregering op de Luneburger Heide. Ze gingen naar Luneburg, kwamen in vluchtelingenkampen terecht. Het is een beetje afgelegen, er is geen industrie die gebombardeerd wordt.

Als de vrouwen in september komen, kunnen ze meteen helpen de aardappelen te rooien, want de mannen zijn weg. Toen de Nederlandse vrouwen aankwamen waren de aardappels al uit de grond, en werd gezegd: laat ze dan helpen in de huishouding. Hoe werden de gezinnen verdeeld?

Cuny en Jeanne lichten deze situatie met persoonlijke voorbeelden toe. De begeleiding was met name van de NSVO; daar heeft Zonneke Matthée over geschreven. De NSB was bevreesd dat de jongens geworven zouden

worden voor de SS. Daar was Mussert tegen, Rost van Tonningen was voor.

Cuny, Jeanne en Chris tijdens de donateursdag

Leen schrijft aan Frits vanuit de Luneburger Heide, de brief is in het CABR. Er staat een adres op. Chris belde aan. Een mevrouw deed de deur open en vertelde over haar oudtante de pensionhoudster.

Op een gegeven moment was de aardigheid eraf. Mensen wilden terug. De toestand werd erger. Er heerste cholera; er moesten Nederlandse artsen komen, die kwamen vanuit Maastricht. Er is een brief aan Mussert geschreven dat de mensen terug moesten. Mussert hield een toespraak in januari 1945. Die toespraak stond ook in de NSB-kranten. Mussert zegt: wij gaan u binnen niet onafzienbare tijd terugbrengen. Echter: daar was de hongerwinter.

In plaats van terug naar Nederland volgt tewerkstelling in onder meer KDF-stadt. Nu Wolfsburg. Een groot complex met deels gevangenen, deels verplicht tewerkgestelden, deels NSB-vrouwen werkten daar. Volkswagen heeft nog een pensioenregeling en lotgenotenvereniging voortgebracht. Studenten uit Delft komen de NSB-vrouwen tegen. Daar had je al dat men zei: Je moet je verantwoorden.

Chris vond een flardje papier in het NIOD, ze was teruggevoerd naar Nederland als 'azosial'. Er is gedocumenteerd dat er blinde paniek was in KDF-stadt toen de geallieerden kwamen.

Leen is eenmaal terug in Nederland naar Westerbork gebracht. Daar is een documentatie over de internering. Daar zijn ook door de muizen aangevreten archieven gevonden. *Cuny en Jeanne vertellen over de film met Ans Bax. Westerbork heeft als eerste kamp wat historie in kaart gebracht.*

Leen is via Westerbork teruggebracht. Ze belandt later in Bakkum (het A-gebouw in Castricum). Frits en Fritsje zijn opgepakt in Amsterdam. 70.140 mensen zijn daadwerkelijk opgepakt en geïnterneerd; 1 derde van de dossiers is behandeld. Dat gebeurde tamelijk routineus. In het gebouw

van het NIOD vonden berechtingen plaats. Wij hoorden en zagen met foto's erbij een muzikale intermezzo van liedje van Zarah Leander en Ich stehe im Regen und warte auf Dich.

Startpunt: Voor Chris zijn boek was het startpunt een familiealbum, met 2 pagina's, waar de foto's uitgehaald waren. Als je geluk hebt, zitten er wel eens foto's in het CABR en vraag je je af: Wat doen zij met mijn foto's. Het was een bijeenkomst van de Jeugdstorm uit Lunteren. Chris is naar het CABR gegaan. In zijn familie was men gewend te zwijgen, dus daar kwam de informatie niet vandaan. Waarom zijn de burens die je familie aangaven geen klerelijers?

Zoektocht: Chris heeft een brief van Frits, die vanuit Amersfoort geschreven is aan Leen. Frits komt ook voor in archieven van hoge NSB'ers.

Chris Reinewald

Rosanne vraagt: wat betekent het voor jou persoonlijk?

Chris zegt: er waren lullige opmerkingen over mijn Duitse voornaam en achternamen. Ik wilde weten hoe het zat. Ik heb aan een oom gevraagd: lijkt ik op mijn vader en grootvader? Ik ben niet zoals zij. *Cuny benoemt dat de worsteling: was mijn vader fout maar als vader goed, vaak bij donateurs aan de orde komt.*

De Titel: Hard zijn, Komt voort uit iets wat Frits schrijft aan Leen; 'Alleen met hard zijn wordt de oorlog gewonnen'.

Lenie Degen en Rosanne Buis

‘Bij u is het niet zo erg om gek te zijn’.

Wie het weet mag het zeggen. Het zijn de inzichten van Coen Blom van zijn vijftig jaar psychiatrische praktijkervaring. Zijn boek is verkrijgbaar bij Bol.com. Coen Blom is niet meer praktiserend als psychiater.

Een aantal jaren geleden hoorde ik van een goede vriendin al over Coen Blom. Wij zijn een aantal jaren geleden samen naar Coens bijeenkomst van familieopstellingen geweest in Amsterdam. Kort geleden hoorde ik zijn naam meerdere keren via onze donateurs. Ik werd op zijn boekje gewezen en ik werd nieuwsgieriger naar hem.

‘Bij u is het niet zo erg om gek te zijn’

Deel boekomslag boek Coen Blom

Coen Blom is in 1942 in Breda geboren en maakte als jong kind in 1945 het einde van de oorlog mee. Coen Bloms vader, vocht in Rusland mee met de Duitsers. Coen weet als geen ander wat het is om een kind van foute ouders te zijn. Hij weet en kent de betekenis om als, ‘kind van’, bijvoorbeeld als mens ergens geweigerd te worden.

Coen Blom is bekend met onze Stichting Werkgroep Herkenning, hij is jaren geleden bestuurlijk actief in onze stichting geweest. Door een krantenartikel van augustus 1988 in het Noord Hollands Dagblad kwam Coen in de publiciteit. Hij uitte zich over een incident dat plaats had gevonden en het toenmalige besluit van Centrum’45 om aan NSB kinderen geen specifieke hulp meer te geven.

Hij pleitte toen voor meer aandacht en erkenning voor deze kinderen. Coen verwoordde de alles beheersende geheimhouding in het gezin die vele lotgenoten meemaken.

Coen heeft bij SWH verschillende keren workshops over systemische familieopstellingen georganiseerd. Familieopstelling is een manier van werken die uitgaat van de plaats in het gezinssysteem en van

hoe de plek in dit systeem vaak onbewust wordt voortgezet, bijvoorbeeld in een relatie of op het werk.

Ter afsluiting van zijn vijftigjarige psychiatrische praktijk heeft hij samen met zijn vrouw Annelies deze publicatie geschreven. Coen richt zich in zijn boekje op de behandelaars. De manier waarop zij een relatie aan gaan met hun patiënten krijgt veel aandacht. Hij toont ook de kant van de kwetsbare mensen. Omdat wij allemaal zowel behandelaar als patiënt zijn, is het boekje ook voor iedereen geschreven.

Hij beschrijft zienswijzen en ervaringen over hoe en wat hij heeft geleerd van zijn patiënten, collega’s en zijn eigen therapeuten. Wat mij bijzonder trof is, dat het heel belangrijk is om eerst jezelf goed te leren kennen. **‘De relatie met jezelf, bepaalt de relatie met anderen’.** Daardoor kon hij zichzelf steeds verder ontwikkelen.

Hij laat ons zien dat hij de ander kan zien zonder oordeel. Het gaat volgens Coen om de echte ontmoeting, ook al is het contact soms maar kort. Coen heeft een realistische visie over het bestaan en omgaan met protocollen en diagnoses. Voor diverse alternatieve methodieken staat hij open. Zo integreerde hij diverse werkwijzen in zijn eigen manier van behandeling.

Dit alles maakte dat hij met veel liefde en plezier zijn vak kon uitoefenen. Wat zeker ook indruk op mij maakte was één van de alternatieve methodieken: het lichaamswerk. Hij belicht zijn eigen ervaring over het contact maken met zijn zintuigelijke waarneming van zijn eigen lichaam.

Coen werd bewuster van zijn eigen lichaam, spanningssignalen en leerde dit steeds beter herkennen. Hij laat ons zien dat, door de gebieden in je lijf waar de spanning zich voordoet bewuster aandacht te geven, je lijf meer kan ontspannen en de spanning zo de greep op ons leven verliest.

Ook het kunnen uithouden met wat zich voordoet in het leven zonder te moeten reageren. Als dat je lukt, treedt ook ontspanning op. Coen laat ons zien dat je dit bewuster bij jezelf kunt waarnemen en helpt ons met het te herkennen en voelen hiervan te ontwikkelen.

Coen Blom is een psychiater die met heel veel liefde over zijn vakgebied, patiënten en zijn vele ervaringen in de psychiatrie schrijft.

Ik heb met heel veel interesse en bewondering zijn boekje gelezen.

Coen Blom en Annelies Boutellier staan open voor een verzoek om familie opstellingen bij Herkenning te komen doen.

Lenie Degen

Aanrader: De lange Tweede Wereldoorlog Nederland 1940-1949. door Peter Romijn.

Als het in Nederland over de oorlog gaat, bedoelen we daarmee bijna altijd de Duitse bezetting. In zijn nieuwe en opmerkelijk overzichtswerk komt historicus Peter Romijn tot een ander inzicht: onze 'lange Tweede Wereldoorlog', die begon met de Duitse inval in mei 1940, eindigde pas in de laatste dagen van 1949, met de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië.

Van de kampen tot de kampongs: zowel de Nederlanders als de bevolking van de Indische Archipel het hele decennium van de jaren veertig bezetting en repressie, genocide en oorlogsmisdrijven meegemaakt en hun lot was onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Ze waren afwisselend getuigen, daders en slachtoffers van mateloos geweld. In *De lange Tweede Wereldoorlog* laat Romijn even meeslepend als overtuigend zien waarom de oorlogen met Duitsland en in de koloniën onverbrekkelijk met elkaar samenhangen.

Peter Romijn is hoofd Onderzoek van het NIOD en hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Hij publiceerde eerder *Burgemeesters in Oorlogstijd* en *Snel, streng en rechtvaardig*.

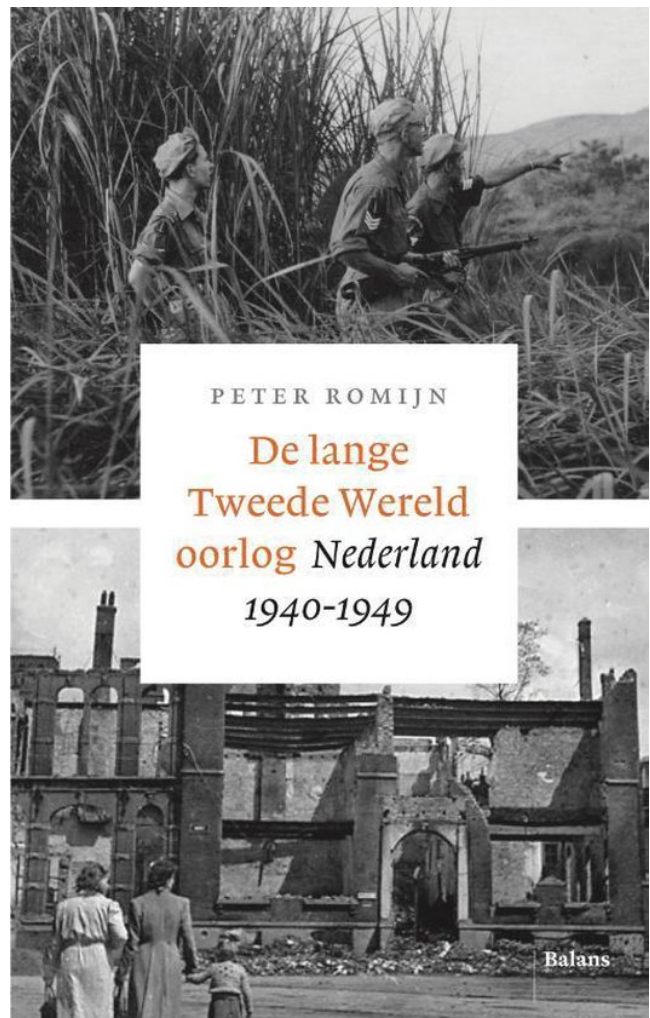
Herman Schouten

JOODSE WONINGEN 1942-1943

In Groninger Gezinsbode van woensdag 14 oktober 2020 staat in de rubriek "Interview" (pagina 11 en 23) een paginagroot artikel over door de Duitse bezetter in de periode 1942-1943 geconfisqueerde woningen van gedeporteerde joden.

In Historisch Nieuwsblad nr. 9 van 2008 heeft over dit onderwerp een bijdrage gestaan van E. Slot. Hij stelt onder meer: De circa 100.000 gedeporteerden (1942-1943) lieten circa 19.000 eigen woningen en/of behuizingen achter, die door de Duitse bezetter geconfisqueerd werden. Volgens een rapport van de Centrale Accountants Dienst uit 1955 werden tijdens de Tweede Wereldoorlog minstens 9007 van deze woningen/behuizingen verkocht (Slot baseert zich op: W. Veraart; Ontrechting en rechtsherstel in Nederland en Frankrijk in de jaren van de bezetting en wederopbouw; proefschrift Erasmus Universiteit Rotterdam; 2005).

Onder de grote investeerders in door de bezetter geconfisqueerd bezit waren veel zogenoemde bunkerbouwers. De kopers betaalden 110% van de marktwaaarde. De economische collaboratie was in het algemeen niet verbonden aan lidmaatschap van de NSB (zie: De Omdraaiing van het Schuldperspectief; 2019; p. 124).

Uit het bovenstaande kan afgeleid worden dat de verkoop van joodse woningen een structurele en massale, de gehele Nederlandse samenleving aangaande aangelegenheid was. Desalniettemin wordt in het artikel in de Groninger Gezinsbode de volgende passage opgenomen: "De Amsterdamse advocaat Herman Loonstein ruimt tegenwoordig een dag per week in voor het behartigen van de belangen van Joodse families. Hij legt uit hoe dat in veel gevallen in zijn werk ging, dat inpikken van Joods bezit." Een NSB-er ging naar een foute notaris en beweerde dat hij een mondelinge volmacht had van degene die was weggevoerd. Vervolgens werd het huis verkocht".

De redactie van de Groninger Gezinsbode heeft dit citaat nog in kapitale rode letters als inzet afgedrukt. Bij de uiteenzetting wordt geen bron genoemd. De uitspraak van advocaat Loonstein "...hoe dat in veel gevallen in zijn werk ging..." is niet in overeenstemming met valide geschiedschrijving. De uitspraak is een typisch voorbeeld van de manier waarop een ongunstig stereotyperende beeldvorming ten aanzien van de NSB en NSB-ers vorm heeft gekregen.

Dick Kampman

Het Internationaal Bulletin bestaat 25 jaar!

Je kunt je afvragen waarom er een Internationaal Bulletin wordt uitgegeven door een Nederlandse hulporganisatie voor kinderen van 'foute' ouders - de Werkgroep Herkenning?

Voor Gonda Scheffel- Baars was dat geen vraag, het belang om als oorlogskinderen over de grens te kijken en van elkaar te leren is voor haar evident. Zij heeft zich de afgelopen 25 jaar met hart en ziel hiervoor ingezet en dit boekje geeft een boeiend overzicht van haar werk.

Gonda laat zien dat kinderen die getekend zijn door de Tweede Wereldoorlog, meer gemeen hebben dan dat ze verschillen. De herkenning, die een peiler is onder de Werkgroep, is ook internationaal gezien groot. Te beginnen bij het alomtegenwoordige zwijgen, die als een loden last op deze generatie drukt.

Dit overzicht van 25 jaar Internationaal Bulletin neemt ons mee in de ontwikkeling van Nederlandse, Duitse, Scandinavische en Britse lotgenotenorganisaties. Hoe bij de eerste bijeenkomst van Werkgroep Herkenning in 1982 dertig schuwe mensen ('als niemand maar ziet, dat ik hier ben geweest') tot hun grote opluchting eindelijk hun verhaal konden vertellen. En hoe twintig jaar later, in 2002, 180 mensen bij elkaar kwamen in een open sfeer. Zo heilzaam kan lotgenotencontact zijn!

Zelf is Gonda heel actief geweest met het leggen en onderhouden van internationale contacten. Als 'oermoeder' van Werkgroep Herkenning heeft ze de waarde van lotgenotencontact al in de jaren negentig doorgegeven aan Duitse kinderen en hulpverleners.

Dit boekje neemt u dan ook mee naar een scala van ervaringen van oorlogskinderen en hun pogingen om greep te krijgen op hun verleden. Eerst individueel en uiteindelijk door middel van een lotgenoten- en belangenorganisatie.

Zoals de kinderen die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Finland en in Engeland jarenlang werden geëvacueerd uit hun eigen omgeving en waarvan iedereen dacht dat dit een succesvolle oplossing was geweest. En de onmenselijke behandeling in Denemarken van vrouwen en kinderen uit een relatie met een Duitse militair, die als staatsvijanden elke medisch behandeling werd geweigerd.

Of de schrijnende geschiedenis van de zg. Lebensborn kinderen in Duitsland, die stuitten op een totaal zwijgen van hun families. En wat te denken van de kinderen die ontvoerd zijn uit bezette landen om als Arische Duitse kinderen op te groeien.

Dat de gevolgen van de oorlog niet ophouden bij de oorlogskinderen, wordt duidelijk door het interview met de Duitse Sabine Bode naar aanleiding van haar boek 'Kriegsenkel'.

Oorlogskinderen geven onbedoeld hun trauma's door aan hun kinderen. Deze kleinkinderen merken dat ze hun ouders niet kunnen bereiken, waardoor ze een slechte binding met hen hebben. De oorlog als een muur tussen de generaties!

Hoe houd je het vol om jarenlang bezig te zijn met dit onderwerp?

Gonda beschrijft aan het eind van dit boekje hoe ze weer energie krijgt van, opvallend genoeg, de conferenties in Reading (GB) over de gevolgen van de oorlog voor kinderen.

En vooral het Engelse initiatief voor een War Child Memorial Day op 20 november geeft haar, als kind van foute ouders, het gevoel dat ze erbij hoort!

Dat zij het Internationaal Bulletin vijf en twintig jaar lang, twee keer per jaar, heeft kunnen en willen samenstellen, getuigt van een enorm doorzettingsvermogen.

Het bestuur hoopt dat ze er nog niet mee ophoudt, de internationale uitwisseling was en is van groot belang.

Veel dank, Gonda voor dit belangrijke werk!

U kunt het jubileumnummer aanvragen bij secretariaat@werkgroepherkenning.nl

'Het geheim van Greet', over foute keuzes en de pijn van het zwijgen. door Louis van de Geijn

'Het geheim van Greet' is geschreven door de journalist Louis van de Geijn en zijn boekje is onlangs verschenen bij uitgeverij Ludovicus.

Louis van de Geijn was Greet toevallig tegengekomen. Kort na de oorlog in 1946 was Greet als dienstmeisje in huis gekomen bij de toenmalig hoofdredacteur van De Gelderlander, Louis Frequin en zijn vrouw in Nijmegen. Over hem schreef Louis van de Geijn een paar jaar geleden een biografie. De jonge Greet was niet zomaar door deze familie in dienst genomen. Het was een bewuste zet na een oproep vanuit de katholieke kerk om 'foute' Nederlanders weer op te nemen in de samenleving. Greet kwam uit een opvanghuis voor kinderen van NSB'ers.

'Het geheim van Greet' is een klein boekje van 140 bladzijden. Op de voorkant staat een foto van Greet. Deze verknipte foto van een tienermeisje is het begin van een zoektocht naar het verzwegen verleden. Benieuwd naar haar verhaal gaat de schrijver op zoek naar familie van Greet. Hij kwam in contact met haar kinderen, Greet bleek niet meer in leven. Haar kinderen konden weinig vertellen, ze wisten vrijwel niets. Samen met enkele familieleden van Greet ging de schrijver op zoek naar de waarheid.

Door de pijn heen gaan, is iets wat zo invoelbaar voor ons is. Het is eigenlijk het verhaal van een gezin dat vermalen is door de geschiedenis in de eerste helft van de vorige eeuw. Het speelt zich af in Nijmegen waar de vader van het gezin werd opgeleid tot KNIL-militair en daarna met zijn gezin naar in Nederlands-Indië en Suriname ging en vervolgens in Nijmegen tijdens de bezetting. De schrijver legt een bewogen familiegeschiedenis bloot.

Het gaat over de kolonialen die streden tegen de Japanse invasie, maar ook over het front van Hitler in Europa en over een moeder die de kant van de bezetter koos en een van haar zoons heeft verraden. Greet is geboren in 1928 te Nijmegen. Op de foto uit 1944 is Greet waarschijnlijk 16 jaar. De foto roept vele vragen op wie dit meisje was dat blijkbaar op haar gemak voor de foto poseerde.

Onderzoeken in diverse archieven in Nederland en Duitsland en de informatie uit historische boeken en getuigenissen van tijd- en lotgenoten hebben geholpen deze familiegeschiedenis breder te zien. Van dit gezin was Greet één van de zeven kinderen. Zij was acht jaar oud toen haar vader (Wim Gillichs) in 1936 Nederlands-Indië overleed. Haar moeder (Anna) moest als weduwe met 7 kinderen terug naar Nederland. Tussen 1936 en 1943 heeft zij weten te overleven. Eén zoon koos ook voor de KNIL en twee andere zonen kozen voor de Duitsers. Het soldatengezin waarin Greet opgroeide droeg verschillende legeruniformen. Gedetailleerde oorlogsverhalen van de zonen zijn zorgvuldig beschreven. De moeder (Anna) van Greet koos in 1942 voor de NSB. Zij was actief voor de winterhulp en NSVO. Greet trok op met de Bund Deutscher Mädel.

Vanuit getuigenissen kunnen wij aannemen dat in 1945 ook Anna met haar kinderen, uit Nederland is gevlucht. Op 12 maart kwamen Anna en met haar jongste drie kinderen aan in Oostwold, een Oost Gronings dorp. Op 16 april 1945 werden Anna en haar kinderen aangehouden. Het bewaringskamp Avegoor is één van de plaatsen waar Anna na haar aanhouding verbleef. Op 13 maart 1946 werd haar vonnis uitgesproken, 10 jaar internering.

Greet en haar broers waren intussen opgenomen in het Nieuwe Huis in Nijmegen, een inrichting van de Bijzondere Jeugdzorg waar men zich over kinderen van de NSB'ers ontfermden. Greet (17 jaar) kwam in augustus 1946 als dienstmeisje in huis bij Louis en Diny Frequin.

Anna werd in 1947 door het tribunaal vrijgesproken. In de laatste jaren van haar leven kwam Greet haar helpen. Anna overleed op 9 december 1951.

Zo herkenbaar is het laatste hoofdstuk over de emoties, boosheid over het ontwijken van de vragen en verdriet hebben om wat ouders hun kinderen hebben aangedaan. De schrijver beschrijft de pijn van het zwijgen. Vele vragen werden gesteld in de familie, bij ouders, ooms en tantes. Allen deinsden zij terug en gaven géén antwoord op de vragen. De pijn over het zwijgen van de toen gemaakte foute keuzes blijkt nog steeds door de generaties heen te spelen.

Er zijn nog steeds mensen die de lasten dragen zoals schuld en schaamte van de dingen die hun voorouders gedaan hebben.

De schrijver hoopt dat het verschijnen van dit boek wat losmaakt, dat iemand misschien de complete foto heeft bewaard. Dat zou bijzonder zijn.

Lenie Degen

HET 'FOUTE' KAMP.

De geschiedenis van het Amersfoortse
interneringskamp Laan 1914 (1945 – 1946).

door Richard Hoving

Amersfoort is pas een dag bevrijd van de Duitse bezetter als op 8 mei 1945 de eerste landverraders en collaborateurs in de stad worden opgepakt. Onder luid gejoel van de bevolking worden ze door gewapende leden van de Binnenlandse Strijdkrachten van huis gehaald.

Als het aantal arrestanten blijft toenemen, wordt het voormalige Duitse concentratiekamp ten zuiden van de stad ingericht als interneringskamp. Het kamp, dat tijdens de bezetting een oord van verschrikkingen was, wordt omgedoopt tot Kamp Laan 1914. In dit interneringskamp zitten van mei 1945 tot september 1946 ongeveer vierduizend 'foute' Nederlanders opgesloten.

Onder de gevangenen zijn NSB'ers, Jodenjagers, Oostfrontstrijders, burgemeesters, liefjes van Duitse soldaten en de beulen van Kamp Amersfoort. De beginperiode van het kamp is chaotisch en de kampleiding staat voor een bijna onmogelijke taak. De gevangenen moeten het geregeld ontgelden. Ze worden vernederd en mishandeld door de bewakers, die na vijf jaar bezetting vol zijn van wraakgevoelens.

Een ooggetuige spreekt dan ook van 'Duitse toestanden' in het Nederlandse kamp. Kamp Laan 1914 is een vergeten kamp. Oud-gevangenen zwegen na hun vrijlating uit schaamte of door onbegrip van hun omgeving over wat ze hadden meegemaakt. De auteur beschrijft de geschiedenis van Kamp Laan 1914 aan de hand van niet eerder geraadpleegde archieven en ooggetuigenissen van kamppersoneel: van de chaotische begindagen in mei 1945 tot het plotselinge einde in september 1946.

Niet eerder werd een gedetailleerd beeld geschetst van het dagelijks leven in een naoorlogse interneringskamp. De auteur brengt een vergeten en nagenoeg onbekend deel van de Nederlandse oorlogsgeschiedenis over het voetlicht.

De auteur Richard Hoving (1971) is historicus en werkt als journalist voor AD Utrechts Nieuwsblad. Onlangs promoveerde hij aan de Rijksuniversiteit Groningen op de biografie van de Duitse oorlogsmisdadiger Josef Kotalla.

Herman Schouten

HET 'FOUTE' KAMP

Richard Hoving

De Lünenburgerheide 1944 - 1945

Recent las ik de roman 'De opgang' van de Vlaamse schrijver Stefan Hertmans. De roman gaat over de geschiedenis van het huis waarin hij, in Gent, jarenlang had gewoond.

Pas toen hij dit huis na twintig jaar had verkocht, ging hij op zoek naar wat er zich in WOII had afgespeeld. En zo ontrolt zich het verhaal van een foute Vlaming en zijn gezin, een verhaal met voor ons veel bekende elementen. Een echtgenote, die niet meegaat in de keuze van haar man, kinderen die gedwongen worden lid te worden van nationaalsocialistische jeugdverenigingen en het geleidelijk afglijden van de hoofdpersoon tot een handlanger van de SS. De onderzoekende wijze waarop Hertmans dit onderwerp aanpakt, is bijzonder. Het is een boeiend verhaal en ik kan het ten zeerste aanbevelen.

Maar de reden dat ik er nu aandacht aan besteed, is dat in dit boek uitgebreid de vlucht van de Vlamingen naar de Lünenburgerheide wordt beschreven. In ons vorig NB hebben we een artikel van Chris Reinewald gepubliceerd over de Nederlanders die daarnaar toe vluchten na Dolle Dinsdag. Bij ons waren dat vrouwen en kinderen van foute Nederlanders, maar bij de Vlamingen lag dat anders. Toen eind van de zomer 1944 de geallieerde strijdkrachten België ontzetten, zijn de meeste collaborerende Vlamingen en Walen met hun gezinnen naar Duitsland gevlucht. Uiteindelijk kwamen de meesten van hen ook op de Lünenburgerheide terecht. Ik werd nieuwsgierig en vroeg me af hoe dat was gegaan.

Hebben de Vlamingen hetzelfde meegemaakt als de Nederlanders? Zaten ze in dezelfde plaatsen? En is hun geschiedenis wel beschreven - in tegenstelling tot die van de Nederlanders?

Hertmans verwijst in zijn boek naar de Vlaamse Rosine Den Dijn die 'Gasten van de Führer' heeft geschreven. Ook Chris Reinewald heeft daar aan gerefereerd in zijn verhaal op onze donateursdag. Rosine Den Dijn heeft de geschiedenis van de Vlaamse collaborateurs goed in kaart gebracht. Zij beschrijft het niet als wetenschapper, maar als betrokkene, haar vader was ook collaborateur. Ook in België is er - net als in Nederland - geen officiële studie van dit onderdeel van de collaboratie.

Maar de geschiedenis van de Vlamingen in Duitsland loopt niet gelijk op met die van de Nederlanders. Een belangrijk verschil is dat ook de Vlaamse mannen mee vluchten, België was immers al bevrijd en ook zij liepen gevaar vastgezet te worden.

Maar zij waren hun strijd lust niet kwijt, integendeel, het verblijf in Duitsland gaf de mogelijkheid om nog met de Nazi's in de zg. Endsieg mee te vechten. Zo ontstond er een eigen Vlaams legioen, waar ook heel jonge jongens voor werden geronseld. Dat verschijnsel, het ronselen van jonge jongens - deed zich ook voor bij de Nederlanders, maar minder georganiseerd.

Het grote verschil zit hem in het feit dat de Vlaamse nationaal-socialisten in Duitsland een eigen

tegenregering oprichtten, die door de Duitsers erkend werd. Josias van Waldeck Pyrmont - de zoon van de oudste broer van onze koningin Emma en een volle neef van Wilhelmina - stelde zijn burcht beschikbaar voor de Vlaamse regering in ballingschap. Ook was er een Vlaamse Vrijwillige SS divisie op de Lünenburgerheide. De toonaangevende Vlaamse Nationaalsocialisten waren voortdurend in onderhandeling met de Duitse militaire top. Het geloof in de 'Endsieg' was bij de Vlamingen nog groter dan bij de Duitsers. Eind maart 1945 stuurden ze nog een bataljon van jonge jongens naar het oosten en gingen veel Vlaamse meisjes als Rode Kruis zusters naar het Oostfront. Opmerkelijk is dat deze jongeren, die hun opleiding op de Lünenburgerheide kregen, goede contacten met de plaatselijke bevolking hadden. Ook lang na de oorlog waren er nog contacten tussen de Vlamingen en de Lünenburgers. In juni 1984 bezochten voormalige Vlaamse soldaten het dorpje Toppenstedt waar zij hun opleiding hadden gehad. Zij werden hartelijk verwelkomd door de plaatselijke bevolking. Over Nederlanders ken ik dit soort verhalen niet, maar wij weten ook nauwelijks wat er is gebeurd.

Was er contact tussen de Vlaamse en Nederlandse vluchtelingen? Volgens Den Dijn niet, sterker, er was animositeit tussen de Nederlandse en Vlaamse refugiés. In het dorpje Verder aan de Aller werden in september 1944 zowel Nederlandse als Vlaamse vluchtelingen gehuisvest in de lagere school. De directeur van de school zorgde ervoor dat die twee groepen in twee verschillende gebouwen werden geplaatst, omdat de animositeit groot was. Wonderlijk, als je bedenkt dat beiden dezelfde ideologie waren toegedaan!

Wat in het boek van Den Dijn uitgebreid aan de orde komt is, zijn de levensomstandigheden in dat laatste oorlogsjaar. De Heide was een rustig en heel landelijk gebied, maar ook daar deed de oorlog zich voelen. Er was een tekort aan veel essentiële zaken, er waren veel vluchtelingen, ook uit de Duitse gebombardeerde steden en ook veel dwangarbeiders. De oorlogsindustrie moest immers doorgaan. De Vlamingen klagen over koude, honger en slechte huisvesting, dezelfde verhalen die we ook wel van de Nederlanders hebben gehoord.

Maar men hield de moed erin, met eigen kranten zoals De Vlaamse Post en Vlaanderen Vrij. De Duitsers waren ook zeer goed op de hoogte wat er speelde in de Vlaamse vluchtelingen gemeenschap. Er was een speciale diplomaat die verantwoordelijk was voor de berichtgeving over de vluchtelingengroepen en berichtte aan de minister van Buitenlandse Zaken von Ribbentrop. Die heeft ongetwijfeld ook over de Nederlanders gerapporteerd, het zou interessant zijn als dat eens werd uitgezocht.

Ik was ook benieuwd hoe het was vergaan met de Waalse collaborateurs. Dat waren er minder, maar

ook van hen zijn er 6000 (tegenover 15.000 Vlamingen) naar Duitsland gegaan en ook zij hadden een tegenregering o.l.v. Leon Degrelle en een eigen legioen. Ieder zijn eigen koninkrijkje dus!! Nog een opvallend feit: vanuit Keulen werd met een verplaatsbare zender door zowel Walen als Vlamingen onder Duitse leiding nog propaganda naar België uitgezonden. Zou dat ook bij de Nederlanders zijn gebeurd?

Kortom, er zijn nog steeds veel vragen. Chris Reinewald heeft voor zijn onderzoek naar wat er met zijn moeder is gebeurd, ook documenten uit Duitsland weten te achterhalen. Een aantal van die stukken kunt u op onze website vinden. Maar deze geschiedenis van 25.000 Nederlandse vrouwen en kinderen is veel uitgebreider en zou nu eindelijk eens moeten worden uitgezocht.

Cuny Holthuis

Verzet en SS het verzwegen verleden van een vader

*door Carien van Beek,
journalist, televisiemaker en antropoloog.
Uitgeverij: Schaep14*

Het boek *Verzet en SS* van Carien van Beek is prachtig opgebouwd vanuit een plotseling bericht over het verleden van haar vader dat haar jarenlang onbekend was.

Al heel lang voorvoelde de schrijfster dat er iets was wat niet klopte. Haar moeder hield vol dat haar vader een goede man was.

Wanneer de schrijfster hoort dat haar vader bij de Duitse Waffen-SS was geweest vindt zij dit ongelooflijk.

Het verhaal ontspint zich in het zoeken naar de familie verhalen en het opzoeken van familieleden, vrienden en burens die haar vader mogelijk gekend hadden. Haar bezoek aan het NIOD en het Nationaal Archief, het inkijken van het dossier van haar vader roept vele vragen bij haar op.

De schrijfster kruipt in de huid van haar vader. Op een meeslepende wijze neemt zij ons mee in haar verhaal. Haar vader had iets te verzwijgen. Het was een loden last het zwijgen, wat ook gevolgen had voor de latere generatie, zoals voor Carien van Beek. Het thema 'Zwijgen' beschrijft zij prachtig. Haar ouders die zwegen en haar niet wilden belasten, maar die juist de positieve intentie hadden om haar te willen beschermen.

Met behulp van Cariens antropologische blik, de geschiedenis van haar vader George en de daaropvolgende zoektocht van de schrijfster geeft ze de lezer in haar boek *Verzet en SS* een beeld van de Nederlandse samenleving voor, tijdens en na de oorlog.

Carien laat zien dat de waarheid veel gecompliceerder was dan het populaire beeld van 'goede' Nederlanders en 'slechte' Duitsers. Ook legt ze haar vinger op de zere plekken wanneer ze praat over de pijn die het lange zwijgen over de gebeurtenissen tijdens de oorlog met zich meebracht.

Zelfs nu, meer dan zeventig jaar na de oorlog, blijven er gaten in onze kennis over deze zwarte bladzijde in de geschiedenis.

Carien van Beek beschrijft een aangrijpende zoektocht naar haar vaders bijzondere verleden. Haar vader zat in het Verzet, was bij de Duitse Waffen-SS en kwam weer later in het Verzet terecht.

In haar zoektocht is zij aan de hand van zijn dagboeken haar vaders leven nagereisd en heeft ze zijn route gevonden. De plekken gezien waar hij is geweest en gecheckt of de beschrijvingen in zijn dagboek wel klopten. Op al die plekken is het alsof de schrijfster je in het echt meeneemt in haar verhaal.

Zij ontmoet dikwijls zeer hulpvaardige mensen op haar pad die haar willen helpen zodat zij haar vader steeds beter leert kennen en vooral begrijpen.

Een thema dat mij opviel gaat over vertrouwen. Het niet vertrouwd worden door degenen die jij wel vertrouwt. De rode draad in het verhaal is: 'Wat maakte nu precies dat haar vader een foute keuze maakte, dat haar vader koos voor de Duitse Waffen-SS'. Wat maakte dat hij hiervoor tekende? Was het zijn inschattingsfout? Was hij dronken gevoerd? Door wie en hoe werd hij door propaganda beïnvloed om mee te gaan vechten tegen de Bolsjewieken? Was het zijn avonturenlust? Is hij bewust misleid? De schrijfster van *Verzet en SS* moet wel een enorm doorzettingsvermogen hebben gehad om dit allemaal zo specifiek uit te zoeken. Een zeer boeiend en aangrijpend verhaal.

Lenie Degen

Informatie over Stichting Werkgroep Herkenning

Secretariaat

Rijksstraatweg 193
1115 AR Duivendrecht
E-mail: secretariaat@werkgroepherkenning.nl
Adreswijzigingen graag doorgeven aan het secretariaat

Telefoon Herkenning en Landelijke hulptelefoon

06 33057003

Bestuur

Cuny Holthuis-Buve, voorzitter
Herman Schouten, penningmeester
Frans ten Veen, webbeheerder en ondersteuner bestuur
Jeanne Diele-Staal, secretaris en portefeuillehouder
hulpverlening
Lenie Degen, bestuurslid en hulptelefoon
Rosanne Buis, lid en eindredacteur NieuwsBulletin

Redactie Bulletin:

Cuny Holthuis-Buve
Rosanne Buis
Secretariaat@werkgroepherkenning.nl

Website

Voor het laatste nieuws over activiteiten van de Werkgroep Herkenning en over andere zaken die voor de doelgroep van Herkenning van belang kunnen zijn, raadpleeg:
www.werkgroepherkenning.nl

Bankrekening nr.: NL24 INGB 0005 285797 t.n.v.
penningmeester Stichting Werkgroep Herkenning

Minimum donatie € 25,- per 1 januari 2019

Jarenlang hebben wij het bedrag van de jaarlijkse minimale donatie aan stichting Werkgroep Herkenning niet verhoogd, maar nu zijn we genoodzaakt om het bedrag van € 20,- naar € 25,- te verhogen voor donateurs die alle informatie per mail krijgen.

De redenen daarvoor zijn de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen die wij hebben genomen naar aanleiding van de invoering van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Wilt u het NieuwsBulletin per post krijgen ontvangen, dan verzoeken wij u om net als tot nu toe, € 15,- extra over te maken als tegemoetkoming in de porto- en drukkosten.

Mocht u betalingsproblemen hebben, neemt u dan gerust contact op met onze penningmeester Herman Schouten via herman.schouten@werkgroepherkenning.nl of via 038 4582224.

Inzage dossiers CABR

Het is voor verwanten/nabestaanden mogelijk om bij het Nationaal Archief in Den Haag een dossier van een familielid in te zien in het Centraal Archief van de Bijzondere Rechtspleging. Daar zijn echter voorwaarden aan verbonden. Voor meer informatie kunt u het secretariaat bellen of mailen.

Uw bijdrage

De redactie bekijkt binnengekomen stukken op: leesbaarheid, consistentie, -lengte van de tekst in verhouding tot de beschikbare ruimte. Indien nodig wordt met de schrijver van de tekst overleg gepleegd. De inhoud van de stukken mag niet strijdig zijn met de doelstellingen van Herkenning.

Als een bijdrage van iemand wordt opgenomen, geldt dat de redactie voor de inhoud ervan geen verantwoordelijkheid draagt.

Privacy verklaring

Stichting Werkgroep Herkenning

Sinds 25 mei 2018 is de AVG, de Algemene Verordening Gegevensbescherming van kracht. In verband hiermee heeft Herkenning een privacyverklaring opgesteld. Deze vindt op onze website www.werkgroepherkenning.nl. In de privacyverklaring staat onder meer welke persoonsgegevens wij verwerken, met welk doel, hoe lang wij persoonsgegevens bewaren en hoe wij persoonsgegevens beveiligen. Mocht u hierover vragen hebben, dan kunt u hiermee uiteraard terecht bij ons secretariaat.

COLOFON

Het Bulletin is een uitgave van Stichting Werkgroep Herkenning. Het doel van de Werkgroep is het bevorderen van hulpverlening aan hen die in hun persoonlijk en/of maatschappelijk leven moeilijkheden ondervinden, doordat een of beide (groot)ouder(s) aan de kant van de bezetter stond(en) dan wel tot de bezetter behoorde(n) en het bekendheid geven aan de problematiek van deze groepering.

De Werkgroep is niet verbonden aan enige politieke partij, levensbeschouwelijke stroming of kerkelijk genootschap. De Werkgroep distantieert zich nadrukkelijk van elke vorm van of sympathie voor (neo)fascisme en (neo)nazisme.

© Stichting Werkgroep Herkenning

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, of of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Werkgroep Herkenning.